

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 29 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w Skierniewicach, w sprawie sprawy z wniosku Instytutu (...) w S. z udziałem J. i J. O. (1) oddalił wniosek o dokonanie wpisu w dziale II. księgi wieczystej nr (...) J. O. (2) w 1/48 części i J. O. (1) w 1/48 części w miejsce udziału wynoszącego 1/24, na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej.

Sąd Rejonowy ustalił, iż w dziale II. księgi wieczystej (...) wpisani są jako współużytkownicy wieczystości J. i J. O. (1) na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej co do udziału wynoszącego 1/24 części. Z wykreślonych wpisów w dziale III. wynika, że wpisem z dnia 9 czerwca 2008 r. ujawniono upadłość J. O. (1), prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe (...) J. O. Transport - (...) w S.. Wpis ten został wykreślony na wniosek wierzyciela, na podstawie postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego.

Sąd Rejonowy wskazał, że w świetle art. 124 ust. 1 w zw. z art. 372 ust.1 Ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, w zw. z art. 53 § 1 kro, z dniem ogłoszenia upadłości jednego z małżonków powstaje między małżonkami rozdzielność majątkowa w miejsce wspólności ustawowej małżeńskiej, zaś udziały małżonków w majątku wspólnym są równe. Ustrój taki trwa także po umorzeniu postępowania upadłościowego wobec J. O. (1), jak to ma miejsce w niniejszej sprawie. Sąd Rejonowy stwierdził jednak, że udziały małżonków w majątku tylko z zasady są równe, gdyż każdy z małżonków może dochodzić ustalenia nierównych udziałów. Tego rodzaju żądanie po ogłoszeniu upadłości dopuszczalne jest i może być rozpoznane tylko w ramach zgłoszonej przez małżonka wierzytelności i badane jest przez sędziego komisarza jako przesłanka rozstrzygnięcia o wierzytelności małżonka zgłoszonej do masy upadłości. Za niedopuszczalne uznał rozporządzenie udziałami małżonków w majątku wspólnym wskazując, że w skład masy upadłości wchodzi majątek wspólny jako całość składników majątkowych wchodzących do tak określonej masy majątkowej, nie zaś udziały w tej masie majątkowej upadłego i jego małżonka.

Następstwem ogłoszenia upadłości jest wyłączenie możliwości podziału majątku wspólnego oraz możliwości rozporządzenia udziałem w majątku wspólnym lub udziałem w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku, a także dochodzenia przez małżonka upadłego ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. Składniki majątku wspólnego są objęte postępowaniem upadłościowym stanowiącym rodzaj postępowania egzekucyjnego, co wiąże się z ograniczeniami w zakresie zarządu oraz rozporządzania rzeczą i prawami objętymi tym postępowaniem. W skład masy upadłości wchodzi składniki majątku wspólnego stanowiącego nadal wspólność upadłego i jego małżonka. Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego posługują się pojęciem „majątku wspólnego” nie tylko wówczas, gdy trwa wspólność ustawowa, ale także wtedy, gdy wspólność ta ustała i przekształciła się we wspólność, do której mają zastosowanie przepisy o współwłasności ułamkowej. Przekonuje o tym przepis art. 124 ust. 3 pr.u.n., w którym jest mowa o należnościach małżonka upadłego z tytułu udziału w majątku wspólnym. Małżonek upadłego posiada więc nadal udział w majątku wspólnym, z tym że jego uprawnienia wiążące się z takim udziałem przekształcają się w prawo zgłoszenia wierzytelności pieniężnej sędziemu – komisarzowi. W art. 124 ust. 1 zd. 2 Pr.u.n. wyłączono podział majątku wspólnego, który wchodzi do masy upadłości. Gdyby konsekwencją prawną wejścia do masy upadłości przedmiotów należących do majątku wspólnego upadłego i jego małżonka było nabycie ex lege ich własności przez upadłego, to zbędne byłoby formułowanie przez ustawodawcę wyłączenia podziału tego majątku. Wyłączenie podziału majątku ma sens wówczas, gdy istnieje wspólność majątkowa obejmująca przedmioty wchodzące w skład majątku wspólnego. Odmienne wykładnia prowadziłaby do wniosku, że ustawa zawiera przepis zbędny. Skoro nie jest dopuszczalny podział majątku wspólnego, który wchodzi do masy upadłości w świetle art. 124.1 pr.u.n. to nie jest możliwe dokonanie wpisu zgodnie z wnioskiem.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone przez wnioskodawcę, wnoszącego o jego zmianę i dokonanie wpisu zgodnie z wnioskiem.

Apelujący podniósł zarzuty naruszenia przepisów art. 124 pr.u.n. w zw. z art. 372 pr.u.n. w zw. z art. 46 i 53 § 1 kro, skutkujące przyjęciem, że nie jest możliwe dokonanie żadanego wpisu.

W uzasadnieniu apelacji wskazano m.in., że przywołane przez Sąd Rejonowy dla wsparcia argumentacji prawnej postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r., II CSK 276/2008, dotyczyło innego stanu faktycznego, niż badany w obecnej sprawie, zaś zgłaszany w tamtym postępowaniu wniosek miał inne brzmienie, niż wniosek popierany przez apelującego. Nie kwestionując stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy apelujący wskazał, że orzeczenie to nie daje podstaw do orzekania w obecnej sprawie. Powołał się także na przepis art. 372 pr.u.n. wywodząc, że wraz z umorzeniem postępowania upadłościowego ustają skutki wynikłe z jego wszczęcia, z tym jednak, że nie odradza się wspólność ustawowa pomiędzy upadłym a jego małżonkiem. Wraz z zakończeniem postępowania upadłościowego odpada także cel, którym kierował się ustawodawca przy wprowadzaniu instytucji z art. 124 pr.u.n., gdy nie ma już konieczności zapewniania sprawnego przebiegu postępowania. Podniesiono także, że zgłoszony wniosek nie zmierza do podziału majątku, a jedynie do ujawnienia obecnego stanu prawnego nieruchomości. Wskazał, że dysponuje tytułami wykonawczymi przeciwko każdemu z małżonków, nie jest jednak w stanie uzyskać, z uwagi na ustanie wspólności ustawowej, na którykolwiek z nich klauzuli wykonalności o której mowa w przepisie art. 923¹ kpc.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy przyjmuje ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy za własne, czyniąc je podstawą własnego rozstrzygnięcia.

Poza sporem pozostaje, że postępowanie upadłościowe prowadzone wobec J. O. (1) zostało prawomocnie umorzone. Zgodnie z przepisem art. 372 ust. 1 u.pr.n. zmiany stosunków prawnych dokonane na podstawie przepisów ustawy obowiązują upadłego i drugą stronę również po umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego, chyba że przepisy odrębnej ustawy stanowią inaczej. Skarżący wywodzić, że po umorzeniu postępowania upadłościowego wspólność majątkowa małżeńska nie powstaje na nowo. Stanowisko to pomija jednak unormowanie przepisu art. 53 § 2 kro stanowiącego, że w razie umorzenia, ukończenia lub uchylecia postępowania upadłościowego, między małżonkami powstaje ustawowy ustrój majątkowy. Okoliczność tą pominął zresztą także Sąd Rejonowy, który co prawda powołał na kartach uzasadnienia art. 53 § 1 kro, ale nie uwzględnił unormowania zawartego w dalszym paragrafie tego artykułu. Skądinąd w piśmiennictwie wskazuje się, że ustrój ten powstaje bez względu na to, jaki był ustrój majątkowy między małżonkami przed ogłoszeniem upadłości (teza 7. do art. 124 u.pr.n. w: P. Zimmerman, Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz. Wyd. 3, Warszawa 2014). W tym stanie rzeczy uzasadniony jest wniosek, że nieruchomość objęta księgą wieczystą (...), z uwagi na odpadnięcie skutków działania przepisu art. 124 ust. 1 u.pr.n. obecnie ponownie weszła do wspólności ustawowej małżeńskiej, w której pozostawała przed ogłoszeniem upadłości uczestnika. Bezprzedmiotowe jest natomiast rozważanie charakteru współwłasności ułamkowej istniejącej między małżonkami z mocy prawa, w okresie trwania postępowania upadłościowego i wpływu tego stanu rzeczy na możliwość dokonywania wpisów w dziale II. Stąd wniosek o ujawnienie prawa własności małżonków O. w udziałach, w miejsce wpisu prawa na zasadach ustawowej wspólności małżeńskiej, nie mógł zostać uwzględniony.

Z tej przyczyny apelacja podlegała oddaleniu, a to na podstawie przepisu art. 385 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc.